

Onderzoekcentrum
Drechtsteden

Partner voor beleid

Samenvatting focusgroep Participatie

7 oktober 2015

Kennismaking, ervaringen, monitor communicatie en bestuur en SWOT participatie

Wat is de focusgroep Participatie?

De gemeente Dordrecht is benieuwd naar uw mening over de manier waarop ze inwoners betreft bij het maken van beleid en de uitvoering daarvan. Voor de gemeente is dit een belangrijk thema. De gemeente wil belanghebbenden betrekken bij het maken van beleid en de uitvoering daarvan. Daarnaast merkt ze dat steeds meer inwoners het initiatief nemen om hun buurt of wijk beter te maken. De gemeente moedigt dit van harte aan en wil haar steentje bijdragen aan het verbeteren van de samenwerking met bewoners, ondernemers en andere organisaties. Daartoe start de gemeente een focusgroep Participatie. Het is de bedoeling dat deze focusgroep twee tot drie keer per jaar bij elkaar komt. Wij – het onderzoekcentrum Drechtsteden – begeleiden deze bijeenkomsten in opdracht van de gemeente.

De eerste bijeenkomst van de focusgroep participatie leidde tot drie thema's:

1. Bewoners laten zich horen als ze niet betrokken worden, wel kanteling zichtbaar in de houding van de gemeente

Bewoners hebben – vanuit het verleden – de ervaring dat je alleen je gelijk kon halen door de gang naar gemeenteraad of zelfs de rechter te maken. Terugkijkend hebben ze het gevoel dat er – bijvoorbeeld – al definitieve ontwerpen klaar lagen terwijl er nog overleg plaatsvond over het voorontwerp bestemmingsplan. Dit onderbouwen ze met een voorbeeld waarbij er door een ruimtelijke ontwikkelingen nieuwe huisnummers moesten worden toegekend aan bestaande bewoners. Deze nieuwe huisnummers waren al bekend voordat er overleg was en ondanks het overleg ook niet meer aangepast. Ook de sloop van Doelesteyn wordt als voorbeeld genoemd.

Het beeld dat door de deelnemers wordt geschetst herkennen we deels uit de Monitor Communicatie en Bestuur. Bijna de helft van de inwoners vindt dat burgers niet voldoende invloed hebben op wat de gemeente doet. Ruim een derde vindt dat zij niet voldoende bij de totstandkoming en uitvoering van gemeentelijke plannen worden begonnen. Iets meer dan een kwart vindt dat er onvoldoende mogelijkheden zijn voor inspraak.

Aan de andere kant zien de deelnemers de mogelijkheden om echt invloed uit te oefenen wel groeien. Ze vertellen over een medewerker van de gemeente die spontaan langskomt nadat een bewoner telefonisch een idee met betrekking tot verlichting deelt en zorgvuldige communicatie rondom de verbouwing van De Holland (ook positief dat gemeente heeft besloten deze niet te laten verpauperen). Dit positieve beeld over communicatie vanuit de gemeente Dordrecht komt ook naar voren in de uitkomsten monitor Communicatie en bestuur.

Spanningsveld blijft bestaan bij situaties waarin gemeente en inwoners niet hetzelfde lijken te willen.

2. Positieve energie in de stad losmaken.

De stad zit vol met mensen die sprankelen van de ideeën. Deelnemers noemen het voorbeeld van Stichting de Stad die een avond over leegstand organiseren. Dit kan voor de betrokken ambtenaar/bestuurder ook lastig zijn: niemand wordt er echt gelukkig van als je werk tijdens een bewonersavond kritiek krijgt te verduren.

Deelnemers doen daarom de volgende aanbeveling: als gemeente initiatief neemt, moet zij bewoners niet benaderen met het doel draagvlak te creëren (ik wil dat jij het eens wordt met mijn plan), maar vragen om inspiratie.

We kwamen erachter dat er verschillende beelden zijn bij inspraak en participatie:

- Het kan gaan om een reactie van bewoners of organisaties op plannen die de gemeente heeft;
- Het kan ook gaan om eigen inbreng van bewoners en organisaties om iets voor de stad te doen.

Welk beeld men heeft hangt niet alleen af van de bewoner, maar ook van de manier waarop de gemeente acteert. Als de gemeente eerst zelf een plan uitwerkt en als verplicht nummer bewoners erbij betreft om draagvlak te krijgen, dan kan dit bij bewoners een negatieve reactie oproepen. Als de gemeente open staat voor ideeën van bewoners en hen de ruimte geeft tot eigen inbreng, dan kan dat positieve energie die er bij bewoners en

organisaties is, versterken. De inbreng van bewoners en organisaties kan beter uitpakken dan een plan zonder hun inbreng.

Kortom: ambtenaren en bestuurders moeten open staan voor een nieuw en beter idee. Als Onderzoekscentrum doen we de aanbeveling inbreng en initiatieven te blijven bevorderen. Daarmee wordt de participatieve democratie versterkt.

Dat kan ook door formele bevoegdheden te geven. Eén van de deelnemers trok een parallel met de nieuwe Woningwet. Hierin is de relatie tussen huurder – corporatie en inwoner- veranderd. In plaats van een "ouder-kind" relatie werken zij nu meer samen op basis van gelijkwaardigheid. Voor de gemeente en haar bestuurders is het blijvend van belang rekening te houden met voorkeuren voor kiezers en in participatietrajecten te zorgen voor een goede afspiegeling van de bevolking. Daarmee wordt de representatieve democratie verbeterd.

3. Structuur en houding zijn beide belangrijk

Deelnemers zien een lichte verschuiving van klassieke participatie (bewoners die reageren) naar vormen waarbij inwoners zelf met ideeën komen. De gemeente stimuleert immers participatie van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties (nodigt uit) en zal reageren op initiatieven vanuit de stad. Dit vergt andere competenties vanuit de gemeente, namelijk de bereidheid en competentie om open te staan voor nieuwe ideeën en inbreng, kennis en ervaring van bewoners waarderen. In dit kader wordt ook wel gesproken over de "right to challenge". Bewoners hebben het "recht" om met alternatieve voorstellen te komen. De houding vanuit de gemeente is derhalve belangrijk. Niet alleen bij het inspelen op initiatieven van de stad, maar dat geldt ook voor de reguliere inspraakprocedures.

Daarnaast is door de focusgroep gewezen op de beginselen van behoorlijk bestuur, zoals het motiveringsbeginsel: de overheid zal zijn besluiten goed moeten motiveren, de feiten moeten kloppen en de motivering moet begrijpelijk zijn en het fair play-beginsel: dat wil zeggen openheid en eerlijkheid in acht nemen en zich houden aan de spelregels en in optreden en zich onpartijdig opstellen (zie ook de bijlage). Dit punt sluit aan bij de motie "inspraak 2.0", aangenomen tijdens de behandeling van de Begroting 2016. Daarin wordt opgeroepen de inspraakverordening te herzien en deze een bredere focus te geven, inclusief het thema participatie.

In de komende bijeenkomsten van de focusgroep proberen we bovengenoemde invalshoeken te verkennen en te vergelijken. Hetgeen zou kunnen aan de hand van een cases, zoals parkeerbeleid in de binnenstad of leefbaarheid van het stadscentrum. Ook genoemd is de Dordt aan zet, aanpak van drie pleinen in Dordrecht, met name het Vrieseplein, winkelcentrum Crabbehof en Damplein in Dubbeldam, voorbeelden van democratische vernieuwing van andere gemeenten (boekje Democratic Challenge bevat 99 vernieuwingen, waaronder Dordt aan zet) en het fair play beginsel.

4. Afspraken

OCD zal in januari voorzet maken bij voorbereiding van de volgende bijeenkomst (eerste gedachten gaan uit naar participatie rondom het parkeerbeleid in de Binnenstad) welke in februari plaatsvindt. Daarbij zal zij ook informeren wie er ambtelijk bereid is om een toelichting te geven.

Bijlage: Algemene beginselen van behoorlijk bestuur

De overheid moet zich bij al haar handelen en besluiten houden aan de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Een aantal daarvan staat in de Algemene wet bestuursrecht, andere gelden als regels van ongeschreven recht. De rechter toetst overheidsbesluiten aan deze algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

- **Zorgvuldigheidsbeginsel.** De overheid moet een besluit zorgvuldig voorbereiden en nemen: correcte behandeling van de burger, zorgvuldig onderzoek naar de feiten en belangen, procedure goed volgen en deugdelijke besluitvorming.
- **Gelijkheidsbeginsel.** De overheid moet gelijke gevallen op gelijke wijze behandelen.
- **Vertrouwensbeginsel.** Wie op goede gronden -bijvoorbeeld na een duidelijke toezegging- erop mag vertrouwen dat de overheid een bepaald besluit neemt, heeft daar ook recht op.
- **Motiveringsbeginsel.** De overheid moet zijn besluiten goed motiveren: de feiten moeten kloppen en de motivering moet logisch en begrijpelijk zijn.
- **Rechtszekerheidsbeginsel.** De overheid moet zijn besluiten zó formuleren dat de burger precies weet waar hij aan toe is of wat de overheid van hem verlangt. Bovendien moet de overheid de geldende rechtsregels juist en consequent toepassen.
- **Evenredigheidsbeginsel.** De overheid moet ervoor zorgen dat de lasten of nadelige gevolgen van een overheidsbesluit voor een burger niet zwaarder zijn dan het algemeen belang van het besluit.
- **Verbod van détournement de pouvoir.** De overheid mag een wettelijke bevoegdheid alleen gebruiken voor het doel waarvoor die bevoegdheid gegeven is.
- **Verbod van détournement de procedure.** De overheid mag voor een besluit niet de verkeerde procedure volgen.
- **Fair-play-beginsel.** De overheid moet zich onpartijdig opstellen bij het nemen van een besluit en moet de noodzakelijke openheid en eerlijkheid in acht nemen.

(Bron: website alles op een rij)